

V z p o m í n k y

Milý Rudo,

je nač vzpomínat, ale vzpomínky by se líp odvíjely při sklence velkopavlovického nebo znojemského - přeneseny na papír potřebovaly by přece jen mistra.

Je to už padesát let, co jsme se setkali při nesmělém vstupu na filozofickou fakultu Masarykovy univerzity, kdy se nám už při pouhém přečtení tabulky na dveřích místnosti s označením Děkan tajil dech a kdy jsme se raději plaše vzdalovali. Ty jsi přišel s vyhraněným zájmem o literaturu - měl jsi své básníky, především Otokara Březinu - i Tvůj kaligrafický rukopis byl poznačen jeho vlivem. Byli jsme nerozluční přátelé - prozrazovala to i přezdívková označení, která nám dávali kolegové nebo která jsme volili sami /bratřiči; Amis a Amil/. A naše přátelství neoslabovalo - spíše je posilovalo - ani rozdílné zaměření, Tvé na literaturu, mé na jazyk a jazykovedu. To neznamena, že nás nepřitahovaly protilehlé póly. I Tvá další cesta to potvrdila - byls načas lexikografem, psals jazvkové koutky a přispívals do Naší řeči, trvale Tě upoutalo jazvkové poradenství, stal ses vynikajícím editorem s bystrým a citlivým smyslem pro jazyk a jeho hodnoty, abych prozradil aspoň něco. A dosvědčuje to i korespondence: Kolik lístků jsi mi napsal /a já je rád přijímám/ všetečnými a leckdy kritickými dotazy na drobné jazvkové nebo pravopisné problémy, na které jsi nenašel /uspokojivou/ odpověď

v příručkách - a nebylo vždy snadné a jednoduché Ti odpovědět. Neskrýval jsi kritické postoje k některým stanoviskům lingvistů a k jejich rozhodnutím.

Brněnská léta - naše léta učednická - jak dnes na ně nevzpomínat s vděčností k učitelům, osobnostem vědeckým i lidským! Jak necítit velikost a lidskost v slovech B. Havránka, která pronesl po letech /v r. 1950 v Třeboni/ nad hrobem svého brněnského kolegy a vědeckého protichůdce /a našeho učitele, který nám imponoval/: "Byli jsme odpůrci, ale nikdy jsme nebyli nepřátelé." Jak si nepřipomínat život na fakultě, kulturní a zvláště divadelní ruch tehdejšího Brna, jehož pulsující dobový tep jsme si plně uvědomovali teprve po letech s odstupem času.

Ale studentská léta skončila a naše cesty se rozešly - Ty do Litovle, já do Košic. Litovel podepřela Tvé literární zájmy a přispěla k jejich rozvíjení - středoškolští učitelé měli k tomu tehdy více možností, a proto jsi našel i mezi staršími kolegy takové, kteří na Tebe působili.

A náhoda způsobila /co je však náhoda?/, že jsme se zakrátko sešli znovu - v Praze, v prvním kolektivním vědeckém pracovišti linguistickém, v tehdejší kanceláři Slovníku jazyka českého. Za mým i Tvým příchodem stál náš brněnský učitel prof. B. Havránek. Miska vah se i u Tebe načas naklonila na stranu jazyka a jazykovědy - stal ses lexikografem. Ale lexikografie znamenala i ve fázi přípravné i ve fázi autorské práci s texty, tehdy především uměleckými a také kontakt - zpravidla písemný - se spisovateli, a to bylo spojení pro Tebe vítané. Byla to pro nás pro oba léta odborného

i lidského zraní. Měli jsme štěstí - našli jsme moudrého učitele, ne mentora, ale spíše staršího přítele, profesora Quida /tak se vždy psal!/ Hoduru - dříve ředitele slovníkové kanceláře, za nás už nuceného "důchodce", který se však v r. 1946 znovu vrátil do aktivity, pmmáhal při "obnově oboru" a dával své kvality odborné i lidské do služeb, jak se dnes říká, "výchovy kádrů".

A tady se vzpomínky stávají "metavzpomínkami", jsou to vzpomínky na vzpomínky prof. Hodury. Vzpomínáš, jak jsme střídavě zaznamenávali Hodurovo vzpomínání na Jana Gebauera, na Josefa Zubatého, na Václava Ertla, jeho vyprávění o druzích a přátelích /patřil k nim m.j. Zdeněk Nejedlý, František Ryšánek, Otokar Chlup/. Mysleli jsme na to, že by z našich záznamů mohly vzejít Hodurovy Paměti - škoda, že jsme ještě neměli k dispozici techniku - magnetofon.

Ale dost už vzpomínek vážných, i když stále posilujících a povzbuzujících. Nakonec alespoň jednu historku, která má ráz téměř anekdotický, ale je pravdivá: Prof. B. Havránek pracoval v prvních letech našich brněnských studií na syntetické charakteristice českých nářečí a užíval přitom i pomoci studentů při ověřování současného stavu některých dialektových jevů. Potřeboval takto zjistit i skutečný výskyt jevů na pomezí nářečí moravskoslovenských a hanáckých /šlo - pokud mě paměť neklame - o varianty í/ý/,ú - é,ó/. Hranice vedly v blízkosti Tvého tehdejšího domova - Velkých Pavlovic. Přizvals mě, abych se vypravil s Tebou na dialektologickou "expedici". Prof. Havránek nás samozřejmě vyzbrojil pokyny a radami, jak si vést; doporu-

čil, abychom navázali s místními lidmi kontakt v hospodě, při pivě, abychom si vybrali vhodný objekt a v bezprostředním hovoru zjišťovali zkoumané jevy. Handicapem pro nás bylo, že jsme byli spíše plaší, než smělí, spíše málomluvní než řeční, ale šli jsme do věci statečně. Překonávali jsme počáteční ostych, navazovali hovor na různá témata týkající se činností i zájmů místních lidí. Výsledek však nebyl úměrný naší námaze, překvapovala nás zjevná nechuť vůbec se s námi dát do řeči, o čemkoli s námi mluvit.

Pravou příčinu nezdaru jsme se dozvěděli, jak si vzpomínáš, teprve dodatečně: V sousední obci hořelo, a tak naše málo přirozené vyptávání vzbuzovalo podezření, zda nejsme agenti pojišťovny. Kdž jsi pak později zjišťoval výskyt jevů znovu, už sám, požár nebyl - a proto byl i výsledek Tvého výzkumu úspěšný.

Trůj' 46.

(A l o i s J e d l i č k a)